

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 18717/2023
11.06.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Мирјане Андријашевић, председника већа, Иване Рађеновић и Владиславе Милићевић, чланова већа, у парници тужиоца Предузећа за спољну и унутрашњу трговину „Amphora“ д.о.о. Београд, чији је пуномоћник Марија Јоксовић, адвокат из ... , против тужене Републике Србије, Високи савет судства, Привредни суд у Краљеву, коју заступа Државно правобранилаштво Београд, Одељење у Краљеву, ради накнаде имовинске штете због повреде права на суђење у разумном року, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 65/23 од 22.03.2023. године, у седници већа одржаној 11.06.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована, ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 65/23 од 22.03.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Краљеву Прр1 3/2022 од 03.02.2023. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев и обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати износ од 6.246,055,00 динара са законском затезном каматом од 05.07.2021. до исплате. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 208.800,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности одлуке до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гжрр 65/23 од 22.03.2023. године, преиначена је првостепена пресуда, тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражено да се обавеже тужена да му на име накнаде имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року исплати износ од 6.246,055,00 динара са законском затезном каматом од 05.07.2021. до исплате и одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију, због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права, позивајући се на одредбу члана 404. ЗПП.

По оцени Врховног суда ревизија је дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 2. и став 3. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 18/20 и 10/2023), због чега није било места оцени изузетне дозвољености ревизије у смислу члана 404. ЗПП.

Испитујући побијану пресуду у смислу члана 408. ЗПП, Врховни суд је утврдио да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности, а тужилац не указује одређено на битне повреде поступка из одредабе члана 374. став 1. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у пословним односима са привредним друштвом „Папир промет експорт-импорт“ доо Краљево коме је испоручивао робу, а која тужиоцу није плаћена на основу испостављених рачуна. Решењем Трговинског суда у Краљеву Ст 33/2009 од 04.12.2009. године отворен је стечајни поступак над привредним друштвом „Папир промет експорт-импорт“ доо Краљево, а затим је Привредни суд у Краљеву донео решење о банкрутству Ст.21/10 од 12.01.2010. године. Закључком о листи признатих и оспорених потраживања Ст.21/10 од 01.10.2010. године, тужиоцу је као повериоцу, у смислу члана 94. Закона о стечајном поступку, признато (необезбеђено) потраживање према стечајном дужнику, сврстано у четврти исплатни ред у укупном износу од 6.972.641,00 динара, од чега главницу потраживања чини износ од 3.974.981,00 динара, обрачуната камата у износу од 2.719.733,00 динара и остали трошкови од 277.927,00 динара. Ово потраживање је тужиоцу у коначној листи утврђених и оспорених потраживања, након прерачуна законске затезне камате по пропорцијалном методу (у складу са Одлуком Уставног суда IУз 82/2009 од 12.07.2012. године), признато у укупном износу од 6.246.055,00 динара, које у стечајном поступку није наплаћено. На основу пресуда Трговинског суда у Краљеву П 560/08 од 03.09.2008 године и П 829/08 од 29.10.2008. године утврђено је да предметно потраживање тужиоца у овој парници, проистиче из пословно-комерцијалног односа са стечајним дужником „Папир промет експорт-импорт“ доо Краљево. Стечајни поступак над стечајним дужником је закључен решењем стечајног судије од 20.04.2022. године. Решењем Привредног апелационог суда у Београду Рж Ст.109/21 од 28.04.2021. године, преиначено је решење Привредног судас у Краљеву П4 Ст 1915/20 од 21.12.2020. године тако што је усвојен је приговор ради убрзања поступка и утврђено да је у предмету Привредног суда у Краљеву Ст.21/10 повређено право тужиоца на суђење у разумном року и наложено поступајућем стечајном судији да предузме све мере како би се стечаји поступак окончао у најкраћем року. Стечајни дужник „Папир промет експорт-импорт“ доо Краљево је привредно друштво са већинским друштвеном капиталом који је био под контролом тужене Републике Србије.

На основу утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је применом чланова 155, 173, 174 и 192. ЗОО, члана 31. Закона о заштити права на суђењу у разумном року, са позивом на праксу Европског суда за људска права, оценио да је основан тужбени захтев захтев за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року у висини признатог, а неисплаћеног потраживања тужиоца према стечајном дужнику „Папир промет експорт-импорт“ доо Краљево у стечајном

поступку који се водио пред Привредним судом у Краљеву Ст 21/10. По становишту првостепеног суда, тужена је по основу објективне одговорности у обавези да тужиоцу накнади штету коју потражује према дужнику, јер стечајни суд и други органи стечајног поступка нису предузимали или су неблаговремено и неадекватно предузимали потребне радње у циљу извршавања правноснажних и извршних пресуда, а утврђењем повреде права на суђење у разумном року због дугогодишњег трајања стечајног поступка, доказана је узрочно-последична веза између настале имовинске штете и поступања органа тужене, што представља повреду његовог права на мирно уживање имовине из члана 58. став 1. Устава Републике Србије и члана 1. Протокола 1 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, због чега је усвојен тужбени захтев.

Другостепени суд је усвајањем жалбе тужене, преиначио првостепену пресуду тако што је одбио као неоснован тужбени захтев тужиоца. Супротно становишту првостепеног суда, другостепени суд је закључио да одговорност тужене за накнаду предметне материјалне штете не може да се заснива искључиво на чињеници да је решењем суда утврђено да је тужиоцу повређено право на суђење у разумном року у стечајном поступку који је вођен против његовог дужника и донетим правноснажним судским одлукама. Ово из разлога што тужена не може одговорати за инсолвентност лица са којим је тужилац слободном вољом ступио у комеријални однос, а тужилац није доказао да је било услова за намирење потраживања у траженом износу, имајући у виду да у време покретања стечајног поступка дужник није имао довољно новчаних средстава, те да пошујући редослед исплате није могао да се наплати услед пропуста суда у непредузимању ефикасних и делотворних мера и то као последица повреде права на суђење у разумном року.

По оцени Врховног суда, пресуда другостепеног суда заснована је на правилној примени материјалног права.

Право на мирно уживање имовине прописано је одредбом члана 58. Устава Републике Србије и чланом 1. Протокола 1 уз Конвенцију за заштиту људских права и основних слобода тако што је гарантовано сваком физичком и правном лицу неометано уживање своје имовине и прописано је да нико не може бити лишен своје имовине осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Закон о заштити права на суђење у разумном року („Службени гласник РС“, број 40/2015), у одредби члана 31. прописује да странка може да поднесе тужбу против Републике Србије за накнаду имовинске штете изазване повредом права на суђење у разумном року од једне године од дана када је стекла право на правично задовољење. Одговорност Републике Србије за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року је објективно (став 3). На основу одредбе члана 172. став 1. Закона о облигационим односима, правно лице одговара за штету које његов орган проузрокује трећем лицу у вршењу или у вези са вршењем својих функција.

Према закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 02.11.2018. године Република Србија одговара за материјалну штету насталу због потпуног или делимичног неизвршења правноснажних и извршних

судских одлука, односно у стечају утврђених потраживања запослених из радног односа која су без њихове кривице остала неизвршена и у поступку стечаја вођеном над стечајним дужником са већинским друштвеним или државним капиталом, уз услов да је претходно утврђена повреда права на суђење у разумном року. Према допуњеном закључку усвојеном на седници Грађанског одељења Врховног касационог суда од 27.09.2019. године у погледу извршних дужника физичких и правних лица која не спадају у наведену категорију, нужно је утврђивати узрочно-последичну везу између повреде права на суђење у разумном року и ненаплаћеног потраживања, те утврђивати да је управо искључиви разлог немогућности наплате тих потраживања неадекватно поступање суда. Нужно је доказати да је дужник у тренутку покретања поступка за наплату имао довољно новчаних средстава у имовини и да је поштујући редослед наплате могао да се наплати да је суд ефикасно поступао и предузимао делотворне радње у циљу наплате прописане одговарајућим Законом о извршењу.

У конкретном случају тужиоцу је решењем Привредног апелационог суда у Београду Рж Ст.109/21 од 28.04.2021. године утврђено да је у предметном стечајном поступку повређено његово право на суђење у разумном року. Међутим, тужилац није доказао да је услед повреде права на суђење у разумном року у предмету Привредног суда у Краљеву Ст 21/10 имовинска штета коју потражује, последица неадекватног поступања органа тужене за окончање тог поступка.

По становишту овог суда, за објективну одговорност тужене државе за имовинску штету изазвану повредом права на суђење у разумном року повериоца комерцијалног потраживања према дужнику са већинским друштвеним или државним капиталом, а које је настало у њиховом међусобном пословном односу, као и конкретом случају, није довољно само то што му је у стечајном поступку утврђена повреда права на суђење у разумном року, јер је неопходно да тужилац за такво своје потраживање није могао да покрене поступак принудне наплате свог потраживања пре отварања стечајног поступка над стечајним дужником, у ситуацији када се не ради о потраживању из радног односа које је остало неизмирено у поступку стечаја. Такође, тужилац у смислу члана 231. ЗПП није доказао да је у моменту отварања стечајног поступка над стечајним дужником и када му је утврђена повреда права на суђење у разумном року, стечаји дужник имао довољно новчаних средстава у својој имовини и да би се из средстава добијених уновчењем имовине стечајног дужника по правилима стечаног поступка, могло наплатити новчано потраживање (сврстано у четврти исплатни ред) у обиму како се потражује тужбеним захтевом, а да му иста нису исплаћена због неправилног и незаконитог рада тужене, што би био основ одговорности за накнаду имовинске штете у овом поступку.

Неосновано се наводима ревизије указује да је одлуком другостепеног суда повређено право тужиоца на имовину, те да се одговорност Републике Србије заснива на неспровођењу судских одлука. По оцени Врховног суда правилно је становиште другостепеног суда да Република Србија не може одговорати за комерцијална потраживања предузећа основаног на бази друштвеног или државног капитала са којим је тужилац слободном вољом ступио у комерцијални однос. У конкретном случају тужилац има ненамирено потраживање које није потраживање запосленог из радног односа према стечајном дужнику, већ комерцијално потраживање, па Република Србија нема обавезу да тужиоцу накнади материјалну штету по основу члана 31.

Закона о заштити права на суђење у разумном року, јер се одредба овог члана односи на материјалну штету која настане због дужине трајања судског поступка, а не због неисплаћивања дуга од стране стечајног дужника.

Имајући у виду наведено како тужилац није доказао постојање узрочно-последичне везе између штете коју трпи у висини признатог, а неисплаћеног потраживања и неадекватног поступања органа тужене у наведеном стечајном поступку, то се неосновано наводима ревизије оспорава правила примена материјалног права.

Из изложених разлога, Врховни суд је применом одредбе члана 414. став 1. ЗПП одлучио као у изреци.

**Председник већа - судија
Мирјана Андријашевић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**